

Szigeti Kovács Viktor

Kepler távcsöve

Hogy Kepler a föld helyett az égre pillantott, egyszerre volt teljesen érthető és felettébb különös. Szegény fiatalemberből mintha csak gúnyt űzött volna a természet. Nem elég, hogy hajlott teste alig volt nagyobb, mint egy ágaskodó kutyaé, de a nyakától a lába ujjáig szőr borította mindenét, mintha nem is ember, hanem valamiféle vadállat lenne. A nők mindig is elkerülték, és barátja sem nagyon akadt rút külleme és hóbortos természete miatt, így érthető, ha magányos napjait a tudományoknak szentelte. Az azonban, hogy egyenesen a bolygók mibenlétét kívánta firtatni, több mint merész döntés volt a részéről, hiszen nemhogy a csillagokat nem látta, de még a következő fát sem az orra előtt, vagy ha igen, akkor rögtön hármát vagy négyet belőle, mivel szerencsétlen nemcsak rövidlátó volt, de többeslátásban is szenvedett. Kepler majdhogynem vak volt. Nagyítólencsék, sőt szemüvegek is léteztek ugyan már akkoriban, de csak az úri osztály tagjai javíthatták velük a látásukat. A szegény embereknek, amilyen Kepler is volt, maradtak a vándorcigányok, akik árultak ugyan bűvös lencsákat, de azok legfeljebb a könyvekben lévő betűket tudták felnagyítani, a távoli homályból nem voltak képesek éles képeket elővarázsolni.

Johannes nem azért akarta a szemét a végtelen égboltra szegezni, hogy a nagy sötétségben rátaláljon végre Istenre, nem a csodálatos angyalokat és szellemeket akarta megpillantani, amelyekkel benépesítette az emberi képzelet a végtelen égboltot. Még csak nem is azért készítette el első távcsövét, hogy új bolygókkal ajándékozza meg az emberiséget, bizonyítani sem akarta az égitestek mozgását, vagy megfejteti a titkot, hogy miért nem potyognak az ember fejére a csillagok. Nem arra volt kíváncsi, hány kerub tartja a Marsot és a Holdat, Kepler azért építette meg a távcsövet, hogy önmagát lássa minél tisztábban. Azokban az

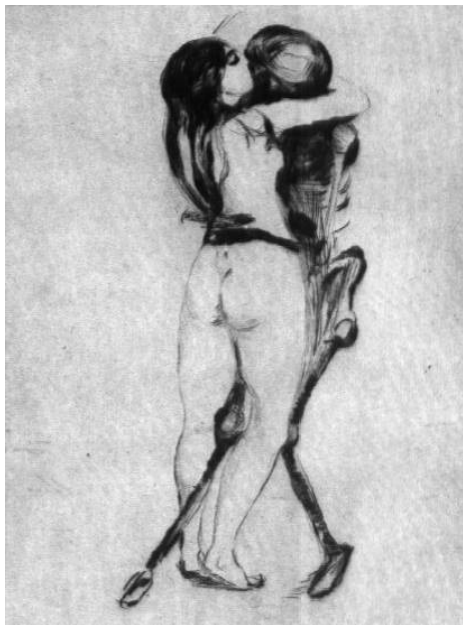
időkben még mit sem tudtak a gének titkos alkímiájáról, nem ismerték az öröklődés fogalmát, viszont a magukat felvilágosultabbnak vélt elmék szentül meg voltak győződve arról, hogy az ember a csillagok állása miatt olyan, amilyen. Johannes meg akarta érteni, miért borítják görnyedt testét folyton felfakadó, bűzös kelések, miért olyan kedvetlen a természete, és mindenekelőtt, hogy miért született félig vaknak.

Külsejével elbánt ugyan a természet, cserébe azonban adott neki valamit, ami kárpótolta a hiányosságaiért. Kepler elméje rendkívüli volt, mindent, amit elolvasott, azonnal megjegyzett, s ami ennél is fontosabb: nemcsak megértette a régiek írásait, de nyomban tovább is gondolta. Olvasta Roger Bacon tanulmányát a lencsék nagyítóképeségéről, sőt Ptolemaiosz fényről szóló fejtegetéseit is átlapozta az első oldaltól az utolsóig, de nem talált benne semmi használhatót. Végül egészen véletlenül kezébe akadt az arab Al-Hanzem *Az optika könyve* című munkája, melyben azonnal felismerte a zseni tévedését, és már tudta, hogyan lásson neki munkájának, és készítsen használható lencsét, melyek úgy törik meg a fényt, hogy a világ valóban közelebb lopakodik általuk. Mindenekelőtt olyan távcsövet akart építeni, mellyel a bolygók megmutatják majd végre igaz valójukat, hogy fényükkel rávilágítsanak az ő különös lényére is.

Többévnnyi nélkülözés és keserves munka árán el is készült a távcső, Kepler orrán pedig ekkor már a saját maga által készített szemüveg fityegett, tökéletesre csiszolt lencsékkel. Amikor végre belepillantott a távcsőbe, mégsem önmagához került közelebb, hanem az egész emberiségtől – bár nem hitte, hogy ez lehetséges – még távolabb. Rögtön megértette, hogy amit az Istenről és a világmindenségről eddig gondoltunk, az merő ostobaság. Hihetetlen elméjével, ami egyszerre volt áldás és átok, rájött, hogy minden, ami van, mozog. Tökéletes pályát írnak le a bolygók, a nap pedig mint mozdulatlan mozgató trónol a mindenség közepén. A fekélyeiről és kellemetlen természetéről hallgattak a néma égitestek, ahogy arról is, hogy miért született erre a különös földre. Egy dolgot azonban könyörtelenül elárult a távcső Keplernek:

nem angyalok és nem is csodás szellemek hajtják maguk előtt a bolygókat, nem ők tartják a Holdat és a csillagokat. A semmi űzi öröktől fogva értelmetlen, mégis pontos táncát. A legtöbb ember meghasonlott volna önmagával a felismeréstől, de nem úgy Kepler, ő újra és újra belenézett a távcsőbe, és kiszámolta az űr láthatatlan geometriáját, hogy angyalok helyett immár számok és egyenletek birtokolják a ránk nehezedő égboltot. Felszabadultnak érezte magát, elátkozott korcsból emberré változott. Hajlott háta, amely nem isteni büntetés volt többé, szépen, lassan kiegyenesedett, kelései begyógyultak, kedvetlen természetét lelkesedés váltotta fel. Új távcsövet kellett készítenie – immár nem azért, hogy önmagát fürkéssze, hanem hogy még közelebb-ről láthassa ezt az értelmetlennek tetsző keringőt.

A láthatatlan Isten arcán láthatatlan mosollyal figyelte munkálkodását.

Edvard Munch (1863–1944) rajza